

Nowe stanowisko *Huperzia selago* (L.) Bernh. ex Schrank & Mart. w Otominie koło Gdańska

A new locality of *Huperzia selago* (L.) Bernh. ex Schrank & Mart. in Otomin near Gdańsk

Sebastian Nowakowski, Piotr Tukałło*

S. Nowakowski, P. Tukałło*, Katedra Taksonomii Roślin i Ochrony Przyrody, Uniwersytet Gdański, Al. Legionów 9, 80-441 Gdańsk, e-mail: sebastian.nowakowski@op.pl, *piotr@tukallo.info (do korespondencji)

ABSTRACT: A new locality of *Huperzia selago* (L.) Bernh. ex Schrank & Mart. was discovered during field investigation in 2009, near Otominskie Lake (ATPOL square CA99b). Small population of *Huperzia selago* consisting of five patches occupied northern slopes of low, wooded hill localized between two parallel ravines. At present, the new locality seems not to be endangered by human influence.

KEY WORDS: *Huperzia selago*, *Lycopodium selago*, Otomin, new locality

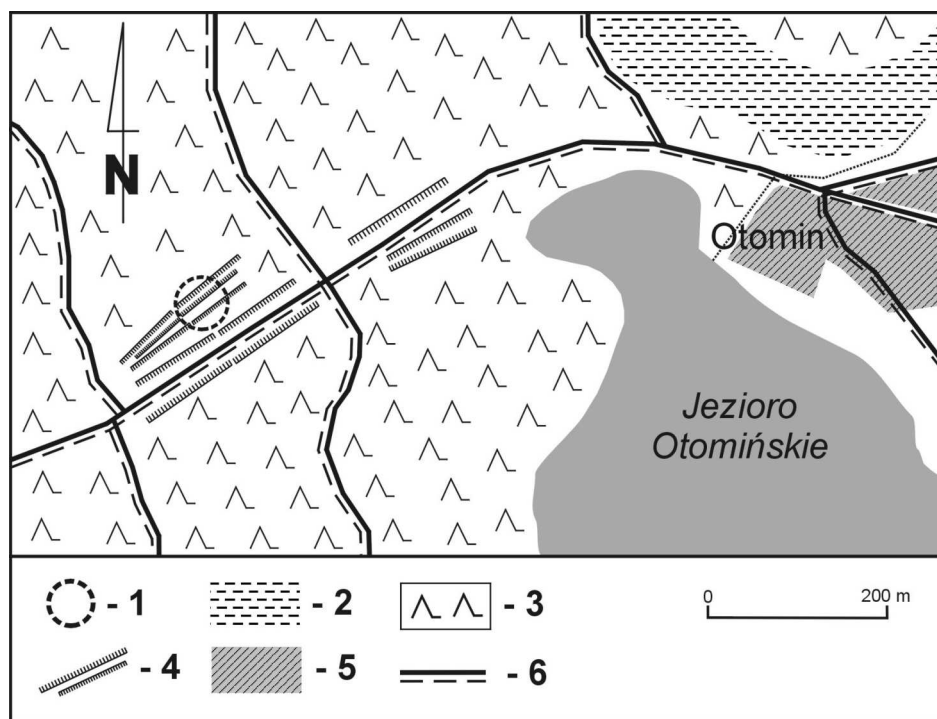
Wroniec widlasty (widłak wroniec) *Huperzia selago* (L.) Bernh. ex Schrank & Mart. (*Lycopodium selago* L.) jest zimozielonym chamefitem, o wzniesionych, widlasto rozgałęzionych łodygach i zarodniach umieszczonych na spodzie liści płonnych. Najważniejszym sposobem jego propagacji jest aerosporia. W zależności od ujęcia systematycznego, gatunek ten, jak i cały rodzaj *Huperzia* Bernh., klasyfikowany jest w obrębie rodziny Lycopodiaceae, bądź też umieszczany w odrębnej rodzinie Huperziaceae (por. Øllgaard 1987, 1989).

Wroniec widlasty zaliczany jest do roślin ogólnogórskich (Zajac 1996) i jednocześnie z powodu swojego szerokiego areалу, obejmującego borealną strefę Eurazji i Ameryki Północnej, traktowany jako element arktyczno-alpejski (Pawłowska 1972). W Polsce znajdowano go głównie na terytorium Prowincji Górskiej, dość liczne stanowiska występują też na wyżynach południowopolskich oraz na Pomorzu (Zajac, Zajac 2001). Wroniec występuje przede wszystkim na podłożu ubogim w węglan wapnia, na glebach wilgotnych, kwaśnych, z dużą zawarto-

ścią próchnicy i z zaznaczonym procesem bielcowania (Piękoś-Mirkowa, Mirek 2003). Z fitosocjologicznego punktu widzenia uznany jest za gatunek borowy, wyróżniający dla związku *Vaccinio-Piceion* (Matuszkiewicz 2008).

Wroniec widlasty jest w Polsce objęty ścisłą ochroną gatunkową od 1946 roku (Rozporządzenie... 1946, Rozporządzenie... 2004). Na terenie Pomorza Gdańskiego posiada status bliskiego zagrożeniu (NT) (Markowski, Buliński 2004), na Pomorzu Zachodnim zaś uznawany jest za gatunek narażony (V) (Żukowski, Jackowiak 1995). W skali kraju, jako takson rzadki, został ujęty w kategorii narażonego na izolowanych stanowiskach, poza głównym obszarem swojego występowania (V) (Zarzycki, Szelağ 2006).

W przeszłości wroniec był już podawany z terenu Pomorza Gdańskiego (Abromeit i in. 1898-1940). Dotychczas nie odnotowano jednak jego stanowisk z okolic Otomina, brak go również, mimo sprzyjających warunków siedliskowych, w pobliskim Przełomie Łapińskim (dolina rzeki Raduni) (S. Nowakowski, mat. niepubl).

Ryc. 1. Lokalizacja stanowiska *Huperzia selago* (L.) Bernh. ex Schrank & Mart.

1 – stanowisko, 2 – zabagnienia, 3 – lasy, 4 – skarpy / wąwozy, 5 – zabudowa miejscowości Otomin, 6 – drogi

Fig. 1. Location of the new site of *Huperzia selago* (L.) Bernh. ex Schrank & Mart.

1 – locality of *Huperzia selago*, 2 – marshes, 3 – forested areas, 4 – slopes / ravines, 5 – housing of Otomin, 6 – roads

Wrońca widlastego znaleziono w trakcie badań terenowych w lipcu 2009 w okolicach miejscowości Otomin, w odległości około 0,5 km w kierunku południowo-zachodnim od północnego brzegu Jeziora Otomińskiego (ryc. 1), w kwadracie ATPOL CA99b. Stanowisko zlokalizowane jest na zachodnim zboczu ciągu moreny czołowej, porośniętej lasami, które wchodzi w skład Otomińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Miejszem występowania wrońca jest tu północne zbocze i część przyszczytowa niewielkiego wzniesienia, rozdzielającego dwa wąwozy o przebiegu równoległym do obecnej drogi łączącej Otomin z miejscowością Sulmin. Wąwozy te wykorzystywane są jako ciągi piesze, a ich pochodzenie może być po części antropogeniczne. Populacja wrońca składa się z 5 kęp, z których tylko jedna jest silniej rozwinięta i liczy około 30 pędów, pozostałe mają od kilku do 10 pędów. Wszystkie osobniki znaleziono pod gospodarczym drzewostanem bukowym, w płatach o podstawowych cechach ekologicznych kwaśnej buczyny niżowej *Luzulo pilosae-Fagetum* (siedlisko 9110-1) (por. Danielewicz, Pawlaczyk 2004), ze zubożałym runem mszysto-trawistym z dominacją *Fissidens taxifolius* Hedw., *Deschampsia flexuosa* (L.) Trin i *Convallaria majalis* L. Aktualnie ta niewielka populacja nie wydaje się być zagrożona.

Najbliższe nowemu stanowisku miejsca występowania wrońca widlastego są oddalone o kilkanaście km i znajdują się w rezerwacie „Jar rzeki Raduni” oraz w okolicach Doliny Radości w Trójmiejskim Parku Krajobrazowym (A. Garbalewski, inf. ustna).

Literatura

- ABROMEIT J., NEUHOFF W., STEFFEN H. 1898-1940. Flora von Ost-und Westpreussen. Kommissionsverlag Gräfe und Unzer, Berlin-Königsberg, 1248 ss.
- DANIELEWICZ W., PAWLACZYK P. 2004. B. Opis podtypów. Kwaśna buczyna niżowa. – W: HERBICH J. (red.), Lasy i bory. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Tom 5. Ministerstwo Ochrony Środowiska, Warszawa. s. 31-38.
- MARKOWSKI R., BULIŃSKI M. 2004. Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Gdańskiego. Endangered and threatened vascular plants of gdańskie Pomerania. – Acta Bot. Cassub., Monogr. 1: 1-75.
- MATUSZKIEWICZ W. 2008. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych. Polski. Wyd. 3. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 537 ss.
- ØLLGAARD B. 1987. A revised classification of the Lycopodiaceae s. lato. – Opera Bot. 92: 153-178.
- ØLLGAARD B. 1989. Index of the Lycopodiaceae. – Biol. Skr. 34: 1-135.
- PAWŁOWSKA S. 1972. Statystyka florystyczna Polski. – W: SZAFER W., ZARZYCKI K. (red.), Szata roślinna Polski 1: 129-131. PWN, Warszawa.
- PIĘKOŚ-MIRKOWA H., MIREK Z. 2003. Flora Polski. Atlas roślin chronionych. Multico Oficyna Wydawnicza, Warszawa, 584 ss.
- Rozporządzenie Ministra Oświaty z dnia 29 sierpnia 1946 roku wydane w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych i z Ministrem Leśnictwa w sprawie wprowadzenia gatunkowej ochrony roślin. – Dz. U. Nr 70 poz. 384.

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 roku w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną. – Dz. U. Nr 168 poz. 1764.
- ZAJĄC M. 1996. Mountain vascular plants in the Polish lowlands. – *Polish Bot. Stud.* 11: 1-92.
- ZAJĄC A., ZAJĄC M. (red.) 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków. xiii + 714 ss.
- ZARZYCKI K., SZELAĞ Z. 2006. Red list of the vascular plants in Poland. – W: MIREK Z., ZARZYCKI K., WOJEWODA W., SZELAĞ Z. (red.), Red list of plants and fungi in Poland. Instytut Botaniki im. W. Szafera, PAN, Kraków, s. 9–20.
- ŻUKOWSKI W., JACKOWIAK B. 1995. Lista roślin naczyniowych ginących i zagrożonych na Pomorzu Zachodnim i w Wielkopolsce. – W: ŻUKOWSKI W., JACKOWIAK B. (red.), Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski. – Pr. Zakł. Taks. Rośl. UAM 3: 9-96. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań.